C/2025/3711

17.9.2025

P9_TA(2024)0381

Katsed taaskehtestada Gruusias välisagentide seadus ning selle piirangud kodanikuühiskonnale

Euroopa Parlamendi 25. aprilli 2024. aasta resolutsioon Gruusia katsete kohta kehtestada välisagentide seadus ja sellest kodanikuühiskonnale tulenevate piirangute kohta (2024/2703(RSP))

(C/2025/3711)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Gruusia kohta,

— võttes arvesse kõrge esindaja ning naabruspoliitika ja laienemise voliniku 17. aprilli 2024. aasta avaldust välismõju läbipaistvust käsitleva seaduse vastuvõtmise kohta,

— võttes arvesse Euroopa välisteenistuse 4. aprilli 2024. aasta avaldust välismõju läbipaistvust käsitleva seaduseelnõu kohta,

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 14. ja 15. detsembri 2023. aasta järeldusi,

— võttes arvesse komisjoni 8. novembri 2023. aasta teatist „2023. aasta teatis ELi laienemispoliitika kohta“ (COM(2023) 0690),

— võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu, Euroopa Aatomienergiaühenduse ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Gruusia vahelist assotsieerimislepingut ([1]),

— võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,

— võttes arvesse Euroopa inimõiguste konventsiooni,

— võttes arvesse väliskomisjoni esimehe, Lõuna-Kaukaasiaga suhtlemiseks loodud delegatsiooni juhi ja Euroopa Parlamendi Gruusia küsimuste alalise raportööri 18. aprilli 2024. aasta ühisavaldust välismõju läbipaistvust käsitleva seaduseelnõu uuesti esitamise kohta Gruusias,

— võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõikeid 2 ja 4,

A. arvestades, et arvamus- ja väljendusvabadus, ühinemise ja rahumeelse kogunemise vabadus on Gruusia põhiseaduses sätestatud põhiõigused;

B. arvestades, et Gruusia on inimõiguste ülddeklaratsiooni ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni osalisena ning Euroopa Nõukogu ja Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni liikmena kohustunud järgima demokraatia ja õigusriigi põhimõtteid ning austama põhivabadusi ja inimõigusi;

C. arvestades, et Euroopa Liit ootab, et Gruusia kui ELi kandidaatriik järgiks täielikult assotsieerimislepingut ja muid endale võetud rahvusvahelisi kohustusi ning eelkõige täidaks tingimused ja võtaks meetmeid, mis on sätestatud komisjoni 8. novembri 2023. aasta soovituses; arvestades, et Euroopa Ülemkogu otsustas anda Gruusiale kandidaatriigi staatuse üksnes tingimusel, et need meetmed võetakse; arvestades, et soovituses kutsuti Gruusiat üles tagama, et kodanikuühiskond saaks vabalt tegutseda (9. meede), ja võitlema ELi väärtuste vastu suunatud desinformatsiooni vastu (1. meede), ning arvestades, et seaduseelnõuga rikutakse mõlemat eesmärki;

D. arvestades, et 17. aprillil 2024 võttis Gruusia parlament välismõju läbipaistvuse seaduse esimesel lugemisel 83 poolthäälega ja ilma ühegi vastuhääleta vastu, hoolimata Gruusia kodanike massimeeleavaldustest, Gruusia presidendi kriitikast, kelle sõnul seaduseelnõu saboteerib riigi teed Euroopasse, hukkamõistust riigi ja rahvusvahelisel tasandil ning Gruusia Euroopa partnerite korduvatest üleskutsetest seaduseelnõu tagasi võtta; arvestades, et seadusega nõutakse, et organisatsioonid, kes saavad üle 20 % oma rahalistest vahenditest välismaalt, registreeriksid end kahe kuu jooksul „välisvõimu huvides tegutseva organisatsioonina“ ja tunnistaksid end selleks; arvestades, et organisatsioonide suhtes kohaldataks täiendavat kontrolli, aruandlusnõudeid ja võimalikke sanktsioone, sealhulgas kuni 25 000 lari suurust halduskaristust; arvestades, et see seadus piiraks tõsiselt meedia ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vaba tegutsemise võimalusi;

([1]) ELT L 261, 30.8.2014, lk 4.

E. arvestades, et õiguspärase eesmärgiga tagada välisrahastust saavate valitsusväliste organisatsioonide läbipaistvus ei saa mingil juhul õigustada meetmeid, mis piiravad nende tegevust, eelkõige demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi valdkonnas;

F. arvestades, et seaduseelnõu esitatakse ajal, mil Gruusias rünnatakse üha enam kodanikuühiskonda ja sõltumatut meediat, samuti demokraatia toetamist rahvusvaheliste rahastajate poolt, ning sellega püütakse selgelt vähendada kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ja vaigistada avalikus sfääris kriitilisi hääli, muu hulgas tõkestades juurdepääsu välisrahastusele; arvestades, et see eelnõu on kõigest viimane samm Gruusia valitsuse valimiseelsete seadusandlike ja muude algatuste seerias, millega muu hulgas kuulutati välja põhiseaduse muudatused nn LGBT-propaganda vastu võitlemiseks ja tunnistati kehtetuks sookvoodid naistele parlamendis; sellised algatused ohustavad demokraatlikke reforme ning aitavad levitada desinformatsiooni ELi, selle väärtuste ja poliitika kohta; arvestades, et Euroopa Parlament on juba varasemates resolutsioonides nõudnud meetmeid, et vähendada oligarhide huvirühmade hävitavat rolli Gruusia poliitikas ja majanduses, sealhulgas ajakirjanike ja poliitiliste oponentide poliitiliselt motiveeritud tagakiusamises, näiteks endise presidendi Mihheil Saakašvili juhtumis, kelle vabastamist on parlament nõudnud humanitaarsetel põhjustel, et ta saaks ravi välismaal;

1. mõistab teravalt hukka välismõju läbipaistvust käsitleva vastuolulise seaduseelnõu uuesti esitamise, kuna sellega seataks kodanikuühiskonnale ja sõltumatule meediale nõrgestavad piirangud ning õõnestataks seeläbi nende vaba tegutsemise võimalust, ning seetõttu on Gruusia üldsus, kodanikuühiskonna organisatsioonid, sõltumatu meedia, silmapaistvad avaliku elu tegelased ning riigi Euroopa ja rahvusvahelised partnerid näidanud oma vastuseisu massiliste meeleavaldustega;

2. rõhutab, et seaduseelnõu on vastuolus ELi väärtuste ja demokraatlike põhimõtetega ning Gruusia püüdlustega saada ELi liikmeks, see kahjustab Gruusia rahvusvahelist mainet ja ohustab riigi Euroopa-Atlandi suunalist integratsiooni;

3. rõhutab, et niikaua, kuni see seadus on osa Gruusia õiguskorrast, ei tohiks ELiga ühinemise läbirääkimisi alustada;

4. nõuab seetõttu tungivalt, et Gruusia parlament peataks seaduse vastuvõtmiseni viiva parlamentaarse menetluse ning et Gruusia valitsus täidaks kohustusi, mille ta võttis 2023. aasta märtsis, mil ta teatas, et võtab oma seaduseelnõu, millega kehtestatakse piirangud kodanikuühiskonnale ja sõltumatule meediale, tingimusteta tagasi ning ei esilda sellist seaduseelnõu uuesti; kutsub Gruusia valitsust üles hoiduma ka edasiste seadusandlike ettepanekute esitamisest, mis on vastuolus demokraatia, õigusriigi, inimõiguste ja põhivabaduste põhimõtetega ning seega ELi liikmesuse Kopenhaageni kriteeriumidega;

5. rõhutab, et seaduseelnõuga eiratakse enamiku Gruusia elanike püüdlusi elada demokraatlikus ühiskonnas, jätkata demokraatlike ja õigusriigi reformide elluviimist ning tihedat koostööd Euroopa-Atlandi partneritega ja pühenduda ELi liikmeks saamisele;

6. rõhutab, et õigus väljendus- ja kogunemisvabadusele ning rahumeelsele meeleavaldusele on põhivabadused ning neid tuleb austada igas olukorras, eelkõige ELiga ühineda soovivas riigis;

7. nõuab tungivalt, et Gruusia valitsus austaks Gruusia kodanike põhiseaduslikke õigusi, ja väljendab seetõttu muret teadete pärast, et märulipolitsei kasutab vastuolulise seaduseelnõu vastu meelt avaldavate inimeste laialiajamiseks ebaproportsionaalset jõudu; kutsub Gruusia ametivõime üles algatama ebaseaduslikult ja ebaproportsionaalselt jõudu kasutanud isikute suhtes uurimised ja võtma nad vastutusele;

8. rõhutab, et kodanikuühiskonna ja sõltumatu meedia roll järelevalvajana on demokraatliku ühiskonna jaoks hädavajalik ja oluline ELiga ühinemisega seotud reformide edendamisel, ning kutsub seetõttu Gruusia ametivõime üles tegema kõik endast oleneva, et tagada soodne keskkond, kus kodanikuühiskond ja sõltumatu meedia saavad jõudsalt areneda;

9. mõistab hukka asjaolu, et Gruusia valitsus võtab eeskuju väga vastuolulistest sarnastest Venemaa õigusaktidest, nagu Venemaa välisagentide seadus, millega tahtlikult märgistatakse ja diskrimineeritakse kodanikuühiskonna organisatsioone ja aktiviste ning mida on kasutatud ka selleks, et lämmatada vastuseisu Venemaa agressioonisõjale Ukraina vastu ja vaigistada riigis allesjäänud kriitilised hääled;

10. tuletab meelde, et Euroopa Ülemkogu andis 14. ja 15. detsembri 2023. aasta järeldustes Gruusiale kandidaatriigi staatuse tingimusel, et võetakse komisjoni 8. novembri 2023. aasta soovituses nimetatud asjakohaseid meetmeid; rõhutab, et soovituses kutsuti Gruusiat üles tagama, et kodanikuühiskond saaks vabalt tegutseda, ja võitlema ELi väärtuste vastu suunatud desinformatsiooni vastu, ning et seaduseelnõuga rikutakse mõlemat eesmärki;

11. tuletab Gruusia valitsusele meelde ELi liikmeks astumise taotlemisel võetud kohustusi ning väärtusi ja põhimõtteid, mida ta nõustus järgima, ning kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat, naabruspoliitika ja laienemise volinikku ning komisjoni presidenti üles tegema seda sama;

12. kutsub komisjoni üles esitama vahehinnangu Gruusia edusammude kohta komisjoni 8. novembri 2023. aasta soovituses osutatud üheksa meetme rakendamisel;

13. kutsub komisjoni üles kiiresti hindama Gruusia kavandatava nn välisagentide seaduse mõju sellele, kuidas riik suudab püsivalt täita viisanõude kaotamise kriteeriume, eelkõige põhiõiguste kriteeriumi, mis on ELi viisanõude kaotamise poliitika oluline osa;

14. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles hindama kõnealuse seaduseelnõu mõju ELi rollile Gruusia rahastajana ning teavitama Gruusia valitsust ja parlamenti selgelt selle võimalikust mõjust ja tagajärgedest ELi rahastamisele üldiselt;

15. nõuab tungivalt, et Gruusia valitsus pöörduks tagasi Euroopa-meelsele rajale, täidaks oma kohustust austada, tugevdada ja edendada demokraatiat, õigusriiki, inimõigusi ja põhivabadusi ning osaleks tõeliselt niisuguste meetmete täielikus rakendamises, mis on vajalikud kandidaatriigi staatuse ja ELi liikmesuse tingimuste täitmiseks, tehes koostööd Gruusia kodanikuühiskonna ja poliitilise opositsiooniga;

16. mõistab hukka Gruusia ainsa oligarhi Bidzina Ivanišvili – kes naasis aktiivsesse poliitikasse 30. detsembril 2023 ja kellele omistati erakonna Gruusia Unistus auesimehe staatus – isikliku rolli praeguses poliitilises kriisis ja järjekordses katses õõnestada riigi läänemeelset kurssi ja pöörata see Venemaa suunas; kordab oma üleskutset nõukogule ja ELi demokraatlikele partneritele kaaluda isiklike sanktsioonide kehtestamist Ivanišvili suhtes tema rolli tõttu Gruusia poliitilise protsessi halvenemises ja Gruusia rahva huvide vastu tegutsemise eest;

17. kordab oma vankumatut toetust Gruusia rahva õigustatud Euroopa-püüdlustele ja nende soovile elada jõukas korruptsioonivabas riigis, mis austab täielikult põhivabadusi, kaitseb inimõigusi ning tagab avatud ühiskonna ja sõltumatu meedia; rõhutab, et otsust anda Gruusiale ELi kandidaatriigi staatus motiveeris soov tunnustada Gruusia kodanikuühiskonna saavutusi ja demokraatlikke pingutusi ning kodanike ülekaalukat toetust ELiga ühinemisele;

18. nõuab tungivalt, et enamuserakond Gruusia Unistus võtaks tagasi oma kavandatud põhiseaduslikud õigusaktid, millega piiratakse LGBTIQ kogukonna liikmete õigusi, kuna see ei ole rünnak mitte ainult LGBTIQ kogukonna, vaid ka sõnavabaduse ja vaba kodanikuühiskonna vastu;

19. kordab oma üleskutset Gruusia ametivõimudele vabastada endine president Mihheil Saakašvili vanglast humanitaarsetel kaalutlustel, et ta saaks välismaal vajalikku ravi; rõhutab, et tema juhtum toob veel kord esile kohtusüsteemi põhjaliku reformi elluviimise tähtsuse;

20. nõuab, et Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo korraldaks erapooletu ja sõltumatu pikaajalise rahvusvahelise valimisvaatlusmissiooni, et jälgida riigi eelseisvaid, 2024. aasta oktoobris toimuvaid parlamendivalimisi;

21. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, Euroopa Nõukogule, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonile ning Gruusia presidendile, valitsusele ja parlamendile.